

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§.1. Quid, & quotuplex sit sensus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

præter Hebræam, Græcam, & Latinam, quæ, quia à Sacro Christi crucifixi titulo sacratæ sunt, sacræ appellantur, omnes aliæ linguæ, atque aded editiones quoque illis linguæ factæ, vernaculæ dicuntur.

Porro de hæc vernacula editione sequentia præcipue notanda sunt ex Serario c. 20. prol. & aliis. 1. S. Scripturæ in vernaculas linguas transferre, & legere per se non esse prohibitum aut illicitum; cum nulla habeatur lex ejusmodi lectionem aut translationem prohibens. 2. Eandem lectionem aliquibus prodesse, aliquibus obesse; uti quotidiana experientia abunde probat, quâ habetur, multos S. Scripturam cum insigni profectu animæ legisse; plurimos hæreseon & superstitionum venenum ex ea hausisse.

Atque aded 3. meritò Ecclesiam statuisse, quibus & quomodo concessa vel inconcessa sint vernaculo idiomate scripta Biblia, utpotè quæ & potestate & prudentia præcipue polleat ad hoc judicium ferendum, atque hoc relinquere generalibus cujusque Dioceseos Pastoribus, ut cum Paroeciarum, aliorumque Pastorum arbitrio dispiciant, quibus quomodo modi facultas concedenda sit.

CAPUT II.

DE EXEGETICA INTERPRETATIONE.

Cum exegetica Interpretatio aliud nihil sit, ut supra dictum est, quàm sensus, quem S. Scriptura significat, dicario, ante omnia explicandum hoc loco est, quid, & quæ sit duplex sensus. Deinde, quis modus in ejusmodi sensu vestigando sit usurpandus. Et denique quæ media ad verum S. Scripturæ sensum seu intelligentiam inveniendam sint obtinenda, quæ omnia per sequentes paragraphos planabuntur.

§. I.

Quid & quotuplex sit sensus.

Etsi hæc vox *sensus* ex prima sua significatione cuiusque que sensus facultatem denotet; ad animi verò conceptum

dicandos vox *sententia* à veteribus fit inventa, nunc tamen passim etiam vox *sensus* ad mentis conceptus indicandos usurpatur, unde Apostolus Rom. 14. ait: *Vnusquisque in suo sensu, id est, Sententia, abundet.*

Porro duplex communiter sensus assignatur S. Scripturæ, *litteralis* scilicet & *Mysticus*. *Litteralis* est, quem verba, sive proprie, sive Metaphoricè accepta, ex Spiritus Sancti loquentis intentione primò & immediatè significant, qui proin, quia in historia maximè elucet, nonnunquam etiam *historicus* solet appellari.

Mysticus, seu, ut alii vocant, *Spiritualis* sensus est, qui non proximè per voces, sed mediatè, & remotè, mediantibus scilicet rebus per voces sensu litterali significatis à Spiritu Sancto indicatur, uti Menochius, Serarius, Salmeron & alii communius explicant, & exemplum hujus sensus afferunt in illa sententia Deuteron. 25. *Non alligabis os bovis trituranti.* Ubi sensus litteralis is est, quem verba indicant; *mysticus* verò, ut S. Paulus 1. Cor. 9. explicat, Doctoribus & Concionatoribus necessarium & honestum victum suppediandum esse significat.

Subdividitur autem *Mysticus* hic sensus iterum in *Allegoricum*, *Anagogicum*, & *Tropologicum*, seu *moralem*, ut alii vocant. *Allegoricus* est, qui res fidei vel ad Ecclesiam militantem pertinentes significat. *Anagogicus* est, qui res ad Ecclesiam triumphantem spectantes indicat. *Tropologicus* verò, qui circa mores formandos occupatur; unde alii brevius dicunt, *Allegoricum* circa res credendas, *Anagogicum* circa res sperandas, *Tropologicum* circa res agendas versari, uti communes hi versiculi indicant:

Litera gesta docet; quid credas Allegoria.

Moralis, quid agas; quò tendas, Anagogia.

De quibus quatuor sensibus hæc præterea communiter notant Authores. 1. Sensum litteralem in omni omnino Scripturæ loco reperiri; non item *Mysticum*. 2. Possè interdum plures ejusdem sententiæ sensus literales dari, uti contra Medinam & alios S. Thomas cum aliis 1. p. q. 1. a. 10. docet his verbis: *Quia sensus litteralis est, quem Auctor intendit; Auctor autem S. Scriptura DEVS est, qui omnia simul suo intellectu comprehendit, non est inconueniens, ut dicit Augustinus*

gustinus 12. *Conf. si etiam secundum literalem sensum in una
 tera Scriptura plures sunt sensus.* Sic illa verba Joannis 11
*Expedis nobis, ut unus moriatur homo pro Populo, & non
 gens pereat:* simul & sensum politicum habebat, quem
 mo tenebat, & suis proponebat Caiphas: & alterum Theo-
 logicum seu Propheticum, quem Spiritus S. intendebat,
 ibidem versu 51. subditur. 3. Posse quoque plures in
 dem sententia Mysticos sensus, inò interdum omnes quatuor
 sensus reperiri, sic enim eadem vox Jerusalem histo-
 ricè urbem, allegoricè Ecclesiam, tropologicè animam, &
 gogicè caelestem gloriam significat. 4. Sensum Mysticum
 plerumque ex Veteri tantum Testamento erui, utpote quod
 figuris, allegoriis, & symbolis abundat; rarius verò in
 vo reperiri, licet in hoc etiam interdum locum habeat,
 apparet in navicula Petri jactata, quæ mysticè persecutio
 Ecclesiae significat. 5. Et si Sensus Mysticus in hoc sup-
 literalem, quòd plerumque figuratum (quod utriusque
 stantius est figurá) significet, absolute tamen loquens
 teralem sensum merito ob tres causas præferri. 1. Quia
 rebus aequè præstantibus esse potest. 2. Quia in omni
 scripturæ locis reperitur. 3. Quia certior, atque
 otiam ad probandum utilior est, utpote qui per se ad
 tionem adhiberi potest, cum tamen mysticus nunquam
 argumentum servire queat, nisi quando ab alia Scri-
 ra, vel alio quolibet auctoritate habente testimonio
 cepit.

Denique præter hos sensus hætenus explicatos
 etiam *Accommodatitium* assignant, per quem ea, quæ
 rali sensu dicuntur, ad alia, quæ Spiritus S. neque pro-
 nec remote significavit, transferuntur, ut, cum illa
 Eccl. 44. *Inventus est iustus, & in tempore iracundia sua
 reconciliatio:* ad SS. Confessores applicat Ecclesia; hic
 hic sensus pro cujusque ingenio & arbitrio torquetur,
 teri argumento adaptatur, rectè notant Commentato-
 res, nullum ex eo argumentum ad probandum
 defumi posse.

